

Overweging 15 juli 2018 over Ruth 1 op de schermen schilderij Corja Bekius : de vlucht

Lieve mensen, gemeente van Onze Heer Jezus Christus

In mijn handen heb ik mijn oude poëziealbum.
En op 1 december 1963 schreef mijn oom Hirko
voor mij het volgende:

*In het dal door ons betreden, zijn twee wegen zegt de Heer.
Orpa koos voor zich de brede, Ruth de smalle, God ter eer.*

Lang heb ik als kind en puber gedacht,
en misschien velen van ons,
dat die brede weg van Orpa niet juist was.
Pas toen ik, als geboren Drent na ons huwelijk
boven in Friesland kwam te wonen,
kon ik me iets, vooral vanwege de taal,
voorstellen bij de keuze van Orpa.
Dat werd toen versterkt op de belijdeniscatechese
door onze predikant Cees Verhoog daar
die vertelde, dat niet alleen de weg van Ruth,
maar ook die van Orpa smal en onzeker was.
Orpa ging terug naar bekend gebied.
Maar ze wist dat ze als weduwe, zonder kinderen,
niet met open armen ontvangen werd door haar familie.
Ze kostte alleen maar geld.
Het heeft me geleerd om niet zo snel
met een oordeel naar een bekend Bijbelverhaal te kijken.
Maar ook te zien dat teruggaan of juist migratie,
je land verlaten, verschillende kanten heeft.

Ik noemde voor de lezing al: Ruth is geen romantisch verhaal,
maar een verhaal in een gebroken wereld.
En voor mij nog steeds toepasbaar op onze tijd.

De auteur zet het verhaal in bij de tijd van de Rechters.
Een chaotische tijd, zonder koning.
De mensen van God los!
Onrust en vrede wisselen elkaar af.
En nu is er honger in het land.
Ook in Bethlehem heeft de honger toegeslagen:
Terwijl het juist betekent: huis van brood.
Het noodzaakt het gezin van Elimelech
om het brood elders, over de grens, te zoeken.
Een gegeven van alle tijden, want ook nu nog
trekken dagelijks vele mensen grenzen over
op zoek naar brood en een beter leven.
Of zoals Corja Bekius dichtte
bij haar schilderij hier op de schermen.

Altijd ergens is er honger,

of oorlog, of een onwelgezin regime.
Altijd wel ergens op enig moment
pakken mensen zich op om te gaan.
Ze gaan.

Een vluchtverhaal groeit gaandeweg.
Aan incidenten, doodlopende wegen
en zoekgeraakte proporties geen gebrek,
maar altijd wel ergens op enig moment
is er dat ene gastvrije gebaar.

Daarvan leeft de hoop op bestaan.
Ze gaan.

En zo gaat Elimech met zijn gezin gaat naar Moab.....
Alleen.....Moab heeft niet zo'n beste naam in Israël.

a. Stamvader Moab is de zoon
van Lot en zijn oudste dochter.
Lot was met zijn dochters uit Sodom
naar de bergen gevlucht.
Zijn dochters waren bang dat ze
daar geen nageslacht kregen.
Geen kinderen betekende geen oudedagsvoorziening.
Toen kenden ze niet voorzieningen,
zoals we nu in Nederland hebben.....
De dochters voeren Lot dronken
en slapen met hem
om zo nakomelingen te krijgen.

b. Later in de geschiedenis laten de Moabieten,
het volk Israël, komende uit de slavernij van Egypte,
op doortocht naar het beloofde land, liever honger lijden,
dan ze als vreemdelingen gastvrij te ontvangen.
Dat is de reden dat de Moabieten
tot in het tiende geslacht
geen deel mogen uitmaken van het volk Israël.
Hier kom ik in een latere viering nog op terug.

Voor ons als lezer wisselen de gebeurtenissen
in Moab in hoog tempo af.
Elimelech sterft, de twee zonen
trouwen met Moabitische vrouwen.
Maar ook deze zonen sterven.
En dat ze sterven is niet zo vreemd
als je de betekenis van hun namen weet:
Machlon: de ziekelijke en Kiljon: het loopt af.
Wat heeft het voor Noomi betekent?
Op de vlucht voor hongersnood
komt ze in Moab alsnog de dood tegen.
En zekerheden die wegvallen.
Zonen die trouwen met Moabitische vrouwen.
Vanuit de wetten in Israël rust daarop een verbod.
Maar kennelijk gelden in de vreemde andere regels

wil je toekomst hebben.

Het is wat wij ook vaak horen.

Wil je je aanpassen in Nederland,
dan moet je verschillende gewoonten en tradities loslaten
wil je toekomst hebben.

Zoals het ook vele emigranten indertijd is vergaan
toen ze vanuit Nederland
naar Canada, Amerika of Australië gingen.
Op zoek naar een beter leven,
moet je soms breken met bepaalde gewoonten.

Noomi blijft ontheemd en
zonder toekomstperspectief achter.

Ook voor haar geldt: als weduwe, geen kinderen,
dan heb je geen oudedagsvoorziening.
Maar als ze hoort dat God heeft omgezien naar zijn volk
en er weer eten is in Israel, wil ze terug:
naar Betlehem, het huis van brood.
Is het ook niet wat we
van vele, vooral pas aangekomen vluchtelingen horen,
dat als het kan, doorveiligheid en werk,
ze graag terug willen naar huis.

Noomi gaat en de schoondochters gaan mee.

Driemaal zegt Noomi dat ze terug moeten
naar hun eigen volk.

Zij heeft Orpa en Ruth niets te bieden.

We weten het: Orpa geeft toe aan de druk.

Ook over die naam heeft de auteur nagedacht:
haar naam betekent: ze draait je de nek toe.

Maar zoals ik al eerder heb gezegd:

Oordelen we niet te snel tegen Orpa en voor Ruth?

En oordelen we ook niet te snel over anderen
die een andere keuze maken of het net anders doen
dan wij voor ogen hebben?

Het is ook een vraag die ik heb meegegeven
aan de groep mensen naar Letland.

Hoe snel heb jij een oordeel over anderen?

We kunnen gemakkelijk zeggen: ach Letland is nu een EU-land.

Die redden zich zelf maar.

Maar ik heb begrepen dat de groep stil
en erg onder de indruk was van de armoede daar.

En omgekeerd: een keuze voor migratie,
ook in onze huidige tijd, neem je die niet zomaar.

Of deze nu vrijwillig of noodgedwongen is
het betekent een nieuwe cultuur ontdekken/aanpassen.

En de vraag blijft of het je echt toekomst biedt?

Voor Orpa geldt, net als voor velen nu,
die terug moeten naar land van herkomst:
Hoe ontvangen ze je?

En ook voor Ruth geldt, net als velen nu:
Hoe ontvangen ze je?
De weduwe, de wees en de vreemdeling
zijn de mensen die steun behoren te ontvangen in Israël.
Immers eens waren ze zelf vreemdeling in Egypte.
Maar tussen theorie en praktijk zit vaak verschil!
Zal Bethlehem Ruth opnemen,
zoals Moab met het gezin van Noomi?
Kennelijk heeft Ruth in haar huwelijk genoeg mee gekregen,
om te vertrouwen op de God van Israël,
die betrouwbaar is in voor-, en tegenspoed!
'Waar u gaat, ga ik, uw God is mijn God.'

Samen gaan ze in Bethlehem, het huis van brood,
de toekomst tegemoet.
Aan het begin van de gersteoogst!
Ook dat is niet toevallig?
Voor Ruth als vreemdeling dé kans
om aren te lezen achter de maaiers.
In deze gastvrijheid van Israël
wordt ook duidelijk wie God is.
Degene die blijft omzien naar de mensen.
Die hoop, gastvrijheid en toekomst biedt.
Het verhaal van vanmorgen
en de woorden uit Filippenzen:
om niet alleen je eigen belangen voor ogen te hebben,
maar ook die van anderen,
kan ons een spiegel voorhouden,
om te gaan met de moeilijkheid van migratie.
Laten wij ons ook leiden door angst, geld, macht
of door de God van Israël?
Immers als we ons door het laatste laten leiden
weten we toch ook allen
dat we alleen maar leven van Gods genade.
Dat je samen aan tafel mag zitten om met elkaar te delen.
Zoals de Letlandgangers.
Maar zo mogen wij ook vanmorgen samen delen.
Brood en wijn.
Jezus lijden, sterven en opstaan
mag voor ons het brood en de wijn van hoop zijn.
Brood van leven, wijn van vreugde.
Moge het zo zijn. Amen